

**ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ВУЗІВ УКРАЇНИ І-ІІ РІВНІВ
АКРЕДИТАЦІЇ В 2002-2011 РР.: ІСТОРІОГРАФІЯ**

У статті подається історіографічний аналіз літератури, присвяченої інформаційному забезпеченню педагогічних вузів України І-ІІ рівнів акредитації в 2002-2011 рр.

Ключові слова: *інформатизація, педагогічні вузи, навчальний процес, вища освіта, історіографія, вузи І-ІІ рівнів акредитації.*

Наприкінці ХХ ст. розвинуті країни світу поставили собі за мету прискорити перехід від постіндустріального до нового етапу розвитку людства – інформаційного суспільства, основними ресурсами якого є знання та інформація. Перехід охопив усі сфери життя, і, насамперед, вищу освіту. Наразі поширення набуває застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальному процесі, що веде до поліпшення якості освіти.

Інформатизація навчального процесу є невід'ємною складовою якісної підготовки фахівців, сприяє задоволенню різноманітних інформаційних потреб педагогів і студентів. Національна доктрина розвитку освіти України ХХІ ст. серед пріоритетів державної політики передбачає впровадження сучасних інформаційних педагогічних технологій, які забезпечують доступ до мережі високоякісних баз даних. Реалії сьогодення переконливо доводять, що майбутнє освітніх установ матиме пряму залежність від їхньої здатності адаптуватися в новому інформаційному суспільстві. Суттєві зміни, що відбулися останнім часом у галузі інформатики, підвищення її соціальної значущості, активне впровадження в освітній простір інноваційних комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання спонукають до радикальної модернізації навчального процесу у педагогічних вузах І-ІІ рівнів акредитації. На сьогодні підготовка педагогічних працівників здійснюється у 47 педагогічних коледжах та училищах та 9 індустріально-педагогічних технікумах [33].

Питанню інформатизації навчального процесу в Україні в 2002-2011 рр. присвячено низку публікацій В. Андрушенка, Ф. Вашука, О. Вашук, В. Коцура, В. Кременя, К. Левківського, О. Майбороди, О. Мілаш, О. Мойко, С. Ніколаєнка, О. Редько, М. Слободяник, Н. Шаронової та ін.

Тому метою даної статті є аналіз поглядів вітчизняних науковців ХХІ ст. щодо питань інформатизації навчального процесу педагогічних вузів України І-ІІ рівнів акредитації.

Зокрема, як зазначає С.М. Ніколаєнко: «Інформатизація – це без перебільшення, справжня революція в освіті, оскільки вона спрямована на формування не просто носія знань, а насамперед творчої особистості, яка вміє застосовувати набуті знання і вміння, працювати з інформацією для успішної діяльності у будь-якій сфері суспільного життя, власне – для інноваційного розвитку суспільства» [27, с. 84].

На думку О.Мойко, інформатизація освіти призводить до підвищення інформаційної культури студентів і викладачів, підвищує інтерес до знань [25].

Пріоритетні принципи та завдання освітньої політики держави закріплені в нормативно-правових документах, які визначають освітню діяльність у вищих педагогічних навчальних закладах: Укази Президента України, Постанови кабінету Міністрів України, Постанови Верховної Ради, нормативні акти Міністерства освіти.

На думку О.О. Мілаша [24], нормативну базу інформатизації складають Закони України «Про вищу освіту», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки», Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», Постанова Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 р. № 1153 «Про затвердження Державної програми Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006-2010 роки»,

а також загальнонаціональні програми: Національна програма інформатизації, Програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006 – 2010 роки» та ін.

Комплексному аналізу вищої педагогічної освіти України присвячено серію монографій під назвою «Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку», в яких простежено історичний розвиток педагогічної освіти регіонів, проаналізовано сучасні проблеми та перспективи подальшого розвитку освітніх питань. Вивчено становлення і розвиток вищої освіти в Тернопільській, Херсонській, Миколаївській, Черкаській, Хмельницькій, Івано-Франківській, Рівненській, Запорізькій, Житомирській, Харківській, Волинській, Полтавській, Чернівецькій, Дніпропетровській областях України та Автономній Республіці Крим [3-19]. Немає досліджень по таким областям України: Київській, Вінницькій, Донецькій, Закарпатській, Кіровоградській, Луганській, Львівській, Одеській, Сумській, Херсонській, Хмельницькій.

Проблеми забезпечення комп'ютерною технікою вузів I-II р. а. неодноразово обговорювалось на нарадах керівників вищих навчальних закладів. Виступаючи на Всеукраїнській нараді керівників ВНЗ I-II рівнів акредитації, В. Кремень у доповіді «Шляхи модернізації освіти» зазначив, що технікуми й коледжі, які є структурними підрозділами університетів і академій, мають певні можливості використання напрацьованих технологій. В інших закладах ситуація виглядала набагато складнішою, адже на порядку денному стояло завдання розробки специфічних методик використання комп'ютерів і комп'ютерних мереж, «перенавчання» викладачів, оснащення технікумів сучасними комп'ютерами [21, с. 9].

Н.В. Шаронова, досліджуючи процес інформатизації системи вищої освіти, виділила такі актуальні напрями його подальшого вдосконалення:

1. розвиток системи комп'ютерних комунікацій у сфері освіти і науки, які б забезпечували доступ до інформаційних ресурсів глобальних мереж, інтеграції української вищої школи у світову систему освіти;
2. вдосконалення змісту навчального процесу з широким впровадженням сучасних інформаційних технологій у підготовку спеціалістів;
3. удосконалення інформаційної інфраструктури вищих навчальних закладів з метою створення сучасної програмно-технічної бази для впровадження інформаційних технологій у навчальний процес [35, с. 143].

На думку В. Андрушенка й А. Олійника інформатизація освіти передбачає запровадження засобів інформаційних технологій в освіту; підвищення рівня комп'ютерної грамотності учасників освітнього процесу, системну інтеграцію інформаційних технологій, які підтримують побудову та розвиток єдиного освітнього інформаційного простору, наукові дослідження, процеси навчання [1, с. 10].

З метою більш ефективного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у національну систему освіти наказом МОН від 24.03.2009 № 271 продовжено експеримент всеукраїнського масштабу щодо навчання вчителів ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та підвищення кваліфікації педагогічних працівників за програмою Intel® «Навчання для майбутнього». У численних публікаціях [11, 13, 16, 17, 29, 30, 31] відзначено що до даної програми долучилися такі навчальні заклади: Запорізький педагогічний коледж, Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка, Луцький педагогічний коледж, Кременчуцьке педагогічне училище імені А.С. Макаренка, Богуславський гуманітарний коледж ім. І.С. Нечуя-Левицького, Дніпропетровський педагогічний коледж Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, Київський професійно-педагогічний коледж імені А. Макаренка та ін.

У 2004 р. на базі Кременчуцького педагогічного училища відбувся Всеукраїнський семінар «Навчання для майбутнього», у якому взяли участь представники різних педучилищ Південного та Східного регіону. Даний вуз із 2005 року став одним із піонерів державного педагогічного експерименту серед ВНЗ I-IV рівнів акредитації в царині упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес [17, с. 338].

Не дивлячись на позитивні сторони інформатизації навчального процесу, окремі науковці

виступають проти надмірного захоплення ним. Так, О. Майборода вважає, що інформатизація виробляє «машинне мислення», приводить до зменшення спілкування між людьми [23]. В. Коцур наголошує, що сучасний комп'ютер не може замінити педагогічну майстерність учителя, його логіку мислення; комп'ютер програмує дитину на автоматизм у сприйнятті матеріалу, тому комп'ютерні технології можуть бути корисними як доповнення до основного навчального процесу [20, с. 7].

Однією з головних проблем, що уповільнює сьогодні процес інформатизації української освіти, на думку Федора і Оксани Ващуків, є той фактор, що Україна відноситься до групи країн з низькотехнологічною промисловістю та слабкорозвиненою інфраструктурою. Про це свідчать дані Всесвітнього економічного форуму, за яким наприкінці 2008 р. Україна за використання інформаційно-комунікаційних технологій, займала 76 місце у світі [2].

Важливим підрозділом будь-якого вищого навчального закладу є бібліотека, де здійснюється пошук і зберігання інформації. Після приєднання у травні 2005 р. України до Болонського процесу, роль бібліотек ВНЗ зростала, оскільки вони стали основними інформаційними центрами, що сприяють навчально-виховному процесу, науково-дослідній роботі студентів і професорсько-викладацького складу. Впровадження комп'ютерної техніки в повсякденне життя бібліотеки відкриває перед нею нові можливості оперативного і якісного задоволення інформаційних потреб сучасного користувача, а також зміни ідеології бібліотечного обслуговування.

На жаль, не всі бібліотеки педагогічних вузів України I-II рівнів акредитації достатньо забезпечені навчальною літературою і мають доступ до Інтернет-мережі чи електронних каталогів. У багатьох ВНЗ I-II р. а. відсутні веб-сайти, що негативно позначається на процесах інформатизації навчальних закладів і надання інформаційних послуг. С. Ніколаєнко зазначає, що всебічна комп'ютеризація бібліотек, перехід на електронні носії інформації, створення власних баз даних і розвинутих пошукових систем – прямий шлях до підготовки спеціалістів високого рівня [28, с.173]. М. Слободяник наголошує на необхідності розробки на державному рівні комплексної стратегії інформатизації бібліотек, оскільки саме керівництво ВНЗ не в змозі виділяти достатні кошти на поповнення бібліотечних фондів навчальною літературою. Пріоритетним напрямом інформатизації вузівської книгозбірні дослідник вважає формування електронної бібліотеки [34, с. 5]. Важливою функцією бібліотек на думку К. Левківського, є створення довідкового апарату, який за сучасних умов, має реалізовувати два аспекти: інформування про видання на традиційних носіях і про ресурси, до яких надається доступ в Інтернет-мережі [22, с. 34].

Таким чином, історіографічний огляд проблеми інформатизації навчального процесу педагогічних вузів України I-II рівнів акредитації дає змогу стверджувати, що даній тематиці присвячено низку робіт вітчизняних науковців XXI століття. Дослідники вивчають питання законодавчого забезпечення процесів інформатизації, створення сучасної програмно-технічної бази, електронної бази даних бібліотек. Переважна більшість науковців підтримують дане нововведення, однак деякі з них вказують і на негативні сторони інформатизації навчального процесу. Оскільки наразі немає узагальнюючих праць з питань інформатизації педагогічних навчальних закладів I-II рівня акредитації, проблема потребує детальшого подальшого вивчення.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Інформаційні технології в системі інноваційної освіти / В. Андрущенко, А. Олійник // Вища освіта України. – № 3. – 2008. – С. 5-15.
2. Ващук Ф. Інформатизація вищої освіти України в контексті європейського вибору (з досвіду Закарпатського державного університету) / Ф. Ващук., О. Ващук [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Geopolityka/2010_2/PDF/F.Vashchuk,%20O.Vashchuk.pdf.
3. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Тернопільська область / [Андрущенко В.П. та ін.; редкол.: В.П. Кравець (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2011. – 279 с.

4. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Херсонська область / [Андрущенко В.П. та ін.; редкол.: Ю.І. Беляєв (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2010. – 447 с.
5. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Миколаївська область / [Андрущенко В.П. та ін.; редкол.: В.Д. Будак (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2010. – 311 с.
6. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Черкаська область / [Авраменко О.Б. та ін.; редкол.: Кузьмінський А.І. (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-т Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2010. – 351 с.
7. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Хмельницька область / [Алещенко М.І. та ін.; редкол.: О.М. Завальнюк (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2010. – 447 с.
8. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку / [Андрущенко В.П. та ін.; за заг. ред. Володимира Пашенка, Миколи Степаненка, Бориса Года]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищої освіти. – Полтава: АСМІ, 2008. – 473 с.
9. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Івано-Франківська область / [Андрущенко В.П. та ін.; редкол.: Остафійчук Б.К. (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2010. – 335 с.
10. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Рівненська область / [Андрущенко В.П. та ін.; редкол.: Постоловський Р.М. (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2010. – 383 с.
11. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Запорізька область / [Аксьонова О.П. та ін.; редкол.: Аносов І.П. (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2009. – 431 с.
12. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Автономна Республіка Крим / [Андрущенко В.П. та ін.; редкол.: Глузман О.В. (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-т Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2009. – 295 с.
13. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Житомирська область / [Андрущенко В.П. та ін.; редкол.: Саух П.Ю. (голова) та ін.]; / АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2009. – 491 с.
14. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку / [Андрущенко В.П. та ін.; редкол.: Коцан І.Я. та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2009. – 415 с.
15. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Харківська область / [Прокопенко І.Ф. та ін.; редкол.: І.Ф. Прокопенко (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2009. – 431 с.
16. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Волинська область / [Кремень В.Г. та ін.; редкол.: І.Я. Коцан (голова) та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2009. – 415 с.
17. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Полтавська область / [Андрущенко В.П. та ін.; редкол.: В.О. Пашенко, М.І. Степаненко, Б.В. Года.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2008. – 476 с.

18. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Чернівецька область / [Ангельський О.В. та ін.; редкол.: Мельничук С.В. та ін.]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2011. – 279 с.
19. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Дніпропетровська область / [Андрущенко В.П. та ін.; заг. ред. Я.В. Шрамка]; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – К.: Знання України, 2011. – 295 с.
20. Коцур В. Нові педагогічні технології використання національних освітянських традицій у сучасному інформаційному суспільстві / В. Коцур // Школа першого ступеня: теорія і практика: Збірник наукових праць Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. – Вип. 7. – Переяслав-Хмельницький, 2003. – С. 5-15.
21. Кремень В. Шляхи модернізації освіти / В. Кремень // Освіта. Технікуми, Коледжі. – № 1 (7). – 2004. – С. 4-11.
22. Левківський К. Бібліотека вищого навчального закладу – ключова ланка інформаційного забезпечення навчального процесу на сучасному етапі / К. Левківський // Вища школа. – 2008. – № 5. – С. 33-41.
23. Майборода О. Гуманітарні проблеми інформатизації вищої освіти / О. Майборода [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ksu.ks.ua/Downloads/it_conf/2/Maiboroda.doc.
24. Мілаш О.О. Інформатизація вищих навчальних закладів як пріоритет державної освітньої політики в Україні / О.О. Мілаш [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kbuaa.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/2/07.pdf.
25. Мойко О. Інформатизація освіти та проблеми впровадження в освіту інформаційних технологій / О. Мойко // Молодь і ринок. – 2011. – № 5 (76). – С. 115-118.
26. Мойко О. Сутність та природа інформатизації освіти / О. Мойко [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vird/2011_15/PDF/17.pdf.
27. Ніколаєнко С.М. Освіта в інноваційному поступі суспільства / С.М. Ніколаєнко. – К.: Знання. – 2006. – 207 с.
28. Ніколаєнко С.М. Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття / С.М. Ніколаєнко. – К.: Знання. – 2006. – 253 с.
29. Офіційний сайт Богуславського гуманітарного коледжу ім. І.С. Нечуя-Левицького [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bgc.in.ua/>.
30. Офіційний сайт Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dnu.dp.ua/view/pudnu.
31. Офіційний сайт Київського професійно-педагогічного коледжу імені А. Макаренка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kppk.com.ua/_metod_kom.html.
32. Редько О.В. Інформатизація освітнього простору в контексті Болонського процесу / О.В. Редько // Нова парадигма. Філософія. Політологія. Соціологія: Журнал наукових праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К.: НПУ. – 2007. – Вип. 65. – Ч. 1. – С. 352-357.
33. Реформа системи освіти в рік освіти та інформаційного суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mon.gov.ua/ua/activity/.../reforma-osviti-v-rik-osviti-1/.
34. Слободяник М.С. Інформаційне забезпечення процесу реформування вищої освіти в Україні / М.С. Слободяник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 2. – С. 4-7.
35. Шаронова Н.В. Інформатизація освіти та управління вищим навчальним закладом: сучасний стан та тенденції розвитку / Н.В. Шаронова // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 3. – С. 140-144.

Березанская И. Информатизация педагогических вузов Украины I-II уровней акредитации в 2002-2011 гг.: историография.

В статье подается историографический анализ литературы, посвященной информационному обеспечению педагогических вузов Украины I-II уровней акредитации в 2002-